

TÜRKİYE’DE ÇOCUKLARIN NÜFUSA KAYIT OLMAMASINI ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER VE NÜFUSA KAYITLI OLMAYA GEÇİŞ SÜRECİ

İsmet KOÇ *

Temel amacı, nüfusa kaydedilmeyen beş yaş altı çocukların yüzdesini ortaya koymak, çocukların nüfusa kayıt olmamasını etkileyen değişkenleri tartışmak ve nüfusa kayıt olmama durumundan nüfusa kayıt olma durumuna geçiş sürelerini ve olasılıklarını belirlemek olan bu çalışmada, 1993, 1998 ve 2003 Nüfus ve Sağlık Araştırması verileri kullanılmaktadır. Çalışmanın sonuçları, Türkiye’de son on yıl içinde nüfusa kayıtlı olmayan çocukların oranının yüzde 26’dan yüzde 16’ya gerilediğini göstermektedir. Dini nikahlı ailelerin çocukları arasında yüzde 70’ler seviyesinde olan nüfusa kayıtlı olma durumunun annenin eğitimi ve hanenin refah düzeyi ile doğrusal bir ilişki içinde olduğu gözlenmektedir. Ayrıca, çalışma nüfusa kayıtlı olmamanın durağan bir durum olmaktan çok dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Anadili Kürtçe olan annelerin ve sadece imam nikahı ile evlenen anne-babaların çocukları gibi bazı dirençli gruplar dışında, çocukların önemli bir bölümü beş yaşına kadar nüfusa kayıtlı olmama durumundan nüfusa kayıtlı olma durumuna geçiş yapmaktadır.

GİRİŞ

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin yedinci maddesi çocukların doğumu takiben nüfusa kayıt edilmesini temel insan haklarından birisi olarak kabul etmektedir (UNICEF, 1999). Ancak, dünyada her yıl yaklaşık 50 milyon yenidoğanın nüfusa kayıt edilmediği bilinmektedir. Bazı Afrika ülkelerinde yüzde 70’ler seviyesine kadar yükselen nüfusa kayıtlı olmayan çocukların oranı, Güney Asya ülkelerinde yüzde 40, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yüzde 35 ve Doğu Asya ve Pasifik ülkelerinde yüzde 20’ler seviyesindedir (UNICEF, 2005). Türkiye de nüfusa kayıtlı olmayan çocuklar olgusunu ciddi bir seviyede yaşayan ülkelerden birisidir. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003 (TNSA-2003) sonuçlarına göre, Türkiye’de her yıl doğan 1,378,000 bebekten yaklaşık 216 bini nüfusa kayıt edilmemektedir. Türkiye’de doğum kayıtlarının da içinde yer aldığı hayati kayıtlar İçişleri Bakanlığı’na bağlı Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Mernis projesi kapsamında tutulmaktadır. Ailelerin beyanına dayanan bu sisteme göre, doğumların doğumu izleyen 30 gün içinde il/ilçe nüfus müdürlüklerine bildirim zorunludur. Ancak, TNSA-2003 doğurganlık verileri ile Mernis projesinin doğurganlık verilerinin karşılaştırılmasına dayanan bir çalışma, Mernis sisteminin doğumları yüzde 20 seviyesinde eksik kaydettiğini göstermektedir (Koç, 2004). Bu çerçevede tasarlanan çalışmanın üç temel amacı bulunmaktadır: Nüfusa kaydedilmeyen beş yaş altı çocukların yüzdesini ortaya koymak, çocukların nüfusa kayıt olmamasını etkileyen değişkenleri betimsel olarak tartışmak, ve hayat tablosu yöntemi kullanılarak nüfusa kayıt olmama durumundan nüfusa kayıt olma durumuna geçiş sürelerini ve olasılıklarını belirlemek.

Çalışmanın temel veri kaynağını, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003 oluşturmaktadır (HÜNEE, 2004). Türkiye’yi temsil eden bir örnekleme dayanan TNSA-2003 kapsamında, 10,836 hanehalkı, 8,075 evlenmiş kadın hakkında bilgi toplanmıştır. Kadın soru kağıdı kapsamında araştırmadan önceki beş yıl içinde doğan çocukların temel demografik, sağlık ve antropometrik bilgilerinin yanında, araştırma tarihinde hayatta olan çocukların nüfusa kayıtlı olma durumuna ilişkin bilgi de

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Teknik Demografi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

toplantır. Bu çalışmada, ayrıca konuya ilişkin son on yıldıki genel eğilimi ortaya koyabilmek amacıyla, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 1993 (TNSA-1993) ve Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 1998 (TNSA-1998) verileri de tamamlayıcı olarak kullanılmaktadır (HÜNEE, 1994; HÜNEE, 1999). Çalışmada veri kaynağı olarak kullanılan üç araştırmanın örneklem tasarımılarının ve soru kağıdı yapılarının benzer olması, bu çalışma kapsamında ele alınan konuya ilişkin karşılaştırma yapmayı mümkün kılmaktadır.

BETİMSSEL BULGULAR

Tablo 1’de son üç demografik araştırmanın verileri kullanarak nüfusa kayıtlı olmayan ocukların Türkiye toplamına, bölgelere, yerleşim yerine ve cinsiyete göre yüzde dağılımları verilmektedir. Son on yıl içinde, nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesinde önemli bir azalma görülmektedir. Nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesi, TNSA-1993 döneminde yüzde 26 iken, TNSA-1998 döneminde yüzde 22’ye, TNSA-2003 döneminde ise yüzde 16’ya düşmüştür. Bölgelere göre bakıldığında da, tüm bölgelerde nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesinin azaldığı görülmektedir. Batı ve Güney’de azalmanın boyutu daha az iken, Orta, Kuzey ve Doğu’da azalmanın daha ciddi boyutlarda olduğu gözlenmektedir. Son on yıl içinde nüfusa kayıtlı olan çocukların yüzdesindeki önemli artışa karşın, TNSA-2003 sonuçları, Doğu’da yaşayan çocukların yaklaşık dörtte birinin araştırma tarihinde nüfusa kayıtlı olmadığını göstermektedir. Güney’de 1998-2003 döneminde nüfusa kayıtlı olmayan ocuk oranının artmış olması, son yıllarda bu bölgenin nüfusa kayıtlı olmayan ocuk yüzdesinin yüksek olduğu Doğu’dan göç alması ile ilişkili görülmektedir.

Tablo 1. Beş yaş altı çocuklar arasında nüfusa kayıtlı olmayan çocukların bölge, yerleşim yeri ve cinsiyete göre yüzdesi, TNSA-1993, TNSA-1998 ve TNSA-2003

Değişkenler	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003
<u>Bölge</u>			
Batı	12.2	12.0	10.6
Güney	21.8	17.8	19.3
Orta	26.4	20.2	12.0
Kuzey	17.9	12.6	6.6
Doğu	45.5	42.1	24.5
<u>Yerleşim yeri</u>			
Kent	18.5	17.2	13.1
Kır	36.7	31.0	21.0
<u>Cinsiyet</u>			
Erkek	24.6	21.0	15.1
Kız	26.7	23.7	16.4
Toplam	25.8	22.3	15.7

Son üç demografik araştırmaların sonuçları hem kentsel hem de kırsal yerleşim yerlerindeki nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesinin azaldığını göstermektedir. Yıllara göre gözlenen bir başka gelişme de kentsel ve kırsal yerleşim yerindeki farklılaşmaların azalma eğilimi içinde olmasıdır. Nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesi kentsel yerleşim yerlerinde 19’dan 13’e; kırsal yerleşim yerlerinde ise 38’den 21’e düşmüştür.

Erkek ve kız çocuklar arasında nüfusa kayıtlı olmama yönünden önemli bir farklılık görülmemektedir. Daha da önemli bir bulgu, son on yılda erkek ve kız çocuklar arasındaki mevcut farklılıkların daha da azalma eğiliminde olmasıdır. TNSA-2003 sonuçları, erkek ve kız çocukları arasında nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesinin 25’ler seviyesinden 15-16’lar seviyesine gerilediğini göstermektedir.

Tablo 2. Beş yaş altı çocuklar arasında nüfusa kayıtlı olmayan çocukların 12 bölgeye göre yüzdesi, TNSA-2003

12 Bölge	Yüzde	Sayı
İstanbul	13.2	619
Batı Marmara	4.2	118
Ege	12.4	380
Doğu Marmara	4.7	317
Batı Anadolu	13.7	343
Akdeniz	19.3	540
Orta Anadolu	14.9	222
Batı Karadeniz	6.8	192
Doğu Karadeniz	6.0	133
Kuzeydoğu Anadolu	24.4	176
Ortadoğu Anadolu	18.7	299
Güneydoğu Anadolu	27.3	641
Toplam	15.7	3,980

İstatistik veri tabanının Avrupa Birliği’ne uyumuna ilişkin çalışmalar sürecinde gündeme gelen *istatistiksel bölge* tanımlarına göre oluşturulan ve TNSA-2003’de kullanılan 12 bölge ayırımına göre bakıldığında, Batı ve Doğu Marmara’da yüzde 5; Batı ve Doğu Karadeniz’de yüzde 7’lerin altında olan nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesinin Ortadoğu Anadolu ve Akdeniz’de yüzde 19, Kuzeydoğu Anadolu’da yüzde 24 ve Güneydoğu Anadolu’da yüzde 27 seviyesine yükseldiği görülmektedir. Nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesinin görece olarak gelişmiş olan İstanbul, Ege ve Batı Anadolu gibi bölgelerde yüzde 12-14 seviyesinde olması dikkati çekmektedir (Tablo 2).

Annenin eğitim seviyesi ile çocuğun nüfusa kayıtlı olması arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. Eğitimsiz annelerin çocukları arasında nüfusa kayıtlı olmayanların yüzdesi 28 iken, ortaöğretim ve üzerinde eğitime sahip olan annelerin çocukları arasında bu yüzde 4’e kadar düşmektedir. Annenin anadiline göre bakıldığında, anadili Kürtçe olan annelerin çocuklarının yaklaşık üçte birinin nüfusa kayıtlı olmadığı görülmektedir. Nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesi anadili Türkçe olan annelerin çocukları arasında 10, Arapça olan anneler arasında ise 15 seviyesindedir (Tablo 3).

Hanehalkı refahına göre bakıldığında ise (Tablo 3), nüfusa kayıtlı olmayan çocuklarının yüzdesinin hanehalkı refahı arttıkça azaldığı görülmektedir. Hanehalkı refahı en düşük olan çocukların yaklaşık yüzde 28’i nüfusa kayıtlı değildir. Hanehalkı refah seviyesi orta olan çocuklar arasında yüzde 11 olan bu oran, hanehalkı refahı en yüksek olan çocuklar arasında yüzde 6’ya düşmektedir¹.

¹ TNSA-2003’de hanehalklarının gelirini ya da tüketim harcamalarını doğrudan almaya yönelik sorular bulunmamaktadır. Ancak, hanehalkı soru kağıdında seçilen tüm hanehalklarına televizyon, fırın, buzdolabı ya da araba gibi çeşitli mallara sahip olup olmadıkları sorulmuştur. Bu sorular temel alınarak, hanehalklarının görece refah

Tablo 3. Beş yaş altı çocuklar arasında nüfusa kayıtlı olmayan çocukların annelerinin eğitimine ve anadiline ve hanehalkı refah seviyesine göre yüzdesi, TNSA-2003

Değişkenler	Yüzde	Sayı
<u>Annenin eğitim seviyesi</u>		
Eğitimi yok/ilköğretim birinci basamağını tamamlamadı	27.7	1,038
İlköğretim birinci basamağını tamamladı	14.1	2,042
İlköğretim ikinci basamağını tamamladı	9.4	299
Ortaöğretim mezunu ya da daha yüksek eğitimi var	3.7	599
<u>Annenin anadili</u>		
Türkçe	10.1	2,815
Kürtçe	31.6	1,014
Arapça	15.3	124
Diğer	17.2	29
<u>Hanehalkı refah seviyesi</u>		
En düşük	28.2	978
Düşük	18.8	846
Orta	10.9	750
Yüksek	9.0	802
En yüksek	6.0	603
Toplam	15.7	3,980

Çocukların nüfusa kayıtlı olma durumuna anne-babalarının nikah türüne göre bakıldığında (Tablo 4), sadece dini nikahı (imam nikahı) olan ebeveynlerin çocuklarının yaklaşık dörtte üçünün nüfusa kayıtlı olmadığı görülmektedir. Hem resmi hem de dini nikahı olan eşlerin çocukları arasında yüzde 15 olan bu oran, sadece resmi nikahı olan eşlerin çocukları arasında yüzde 10 seviyesine düşmektedir. Nüfusa kayıtlı olmama durumunun başlık parası ödenerek ya da berdel yapılarak gerçekleştirilen evliliklerden doğan çocuklar arasında da yüksek olduğu görülmektedir.

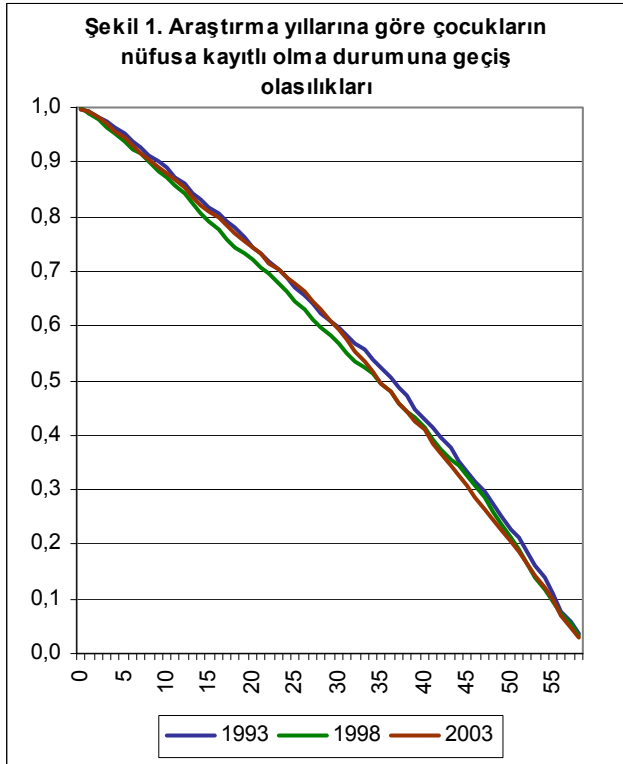
Doğum yılı araştırma tarihine yakın olan çocuklar arasında nüfusa kayıtlı olmayanların yüzdesinin yüksek, doğum yılı araştırma tarihine uzak olan çocuklar arasında ise düşük olduğu gözlenmektedir. Bu durum, nüfusa kayıt olmama durumunun durağan olmaktan çok dinamik bir süreç olduğunu, çocukların doğumdan sonraki sürecin herhangi bir döneminde nüfusa kayıtlı olma durumuna geçiş yapabildiğini göstermektedir. Bu nedenle, nüfusa kayıt olma sürecine sadece araştırma tarihindeki duruma kesitsel olarak bakmak yerine, olayın zaman boyutundaki değişimine bakmak yararlı olacaktır. Çocukların nüfusa kayıt olmama durumundan nüfusa kayıt olma durumuna geçiş olasılıklarını hesaplamak için *hayat tablosu yöntemi*² kullanılmaktadır.

düzelelerini belirlemek için *Temel Bileşenler Analizi* yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, bir değişken setinden elde edilen bilgiyi veri içinde karşılıklı ortogonal bileşkenler yaratmak suretiyle daha küçük bir sette özetlemeyi sağlayan bir istatistiksel yöntemdir. Yöntemin amacı birbiriyle etkileşim içindeki çok sayıda değişkenden, bu değişkenlerin bileşkeleri olan daha az sayıda birbirinden bağımsız değişkenler oluşturmak ve bu şekilde değişkenlerin açıklayıcılıklarına ilişkin değerlendirme yapmayı kolaylaştırmaktır. TNSA-2003’de toplam model varyansını en fazla açıklayan doğrusal bileşke hanenin refah düzeyinin iyi bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve “*refah endeksi*” olarak isimlendirilmektedir. Söz konusu endeks değerleri kullanılarak her hanehalkı yüzde 20’lik refah dilimlerine yerleştirilmiştir.

² Bu çalışmada hayat tablosu yöntemi, çocukların nüfusa kayıtlı olmama durumundan nüfusa kayıtlı olma durumuna geçiş olasılıklarının ve ortanca geçiş sürelerinin hesaplanmasında kullanılmaktadır. Hayat tablosu yönteminin kullanımında nüfusa kayıtlı olmayan çocukların ay cinsinden yaşları temel alınmış, ve sentetik bir doğum kuşağı oluşturdukları varsayılmıştır. Bu yönteme ilişkin ayrıntılar, Norusis, 2000’de bulunabilir.

Tablo 4. Beş yaş altı çocuklar arasında nüfusa kayıtlı olmayan çocukların nikah türüne, başlık parasına ve doğum yıllarına göre yüzdesi, TNSA-2003

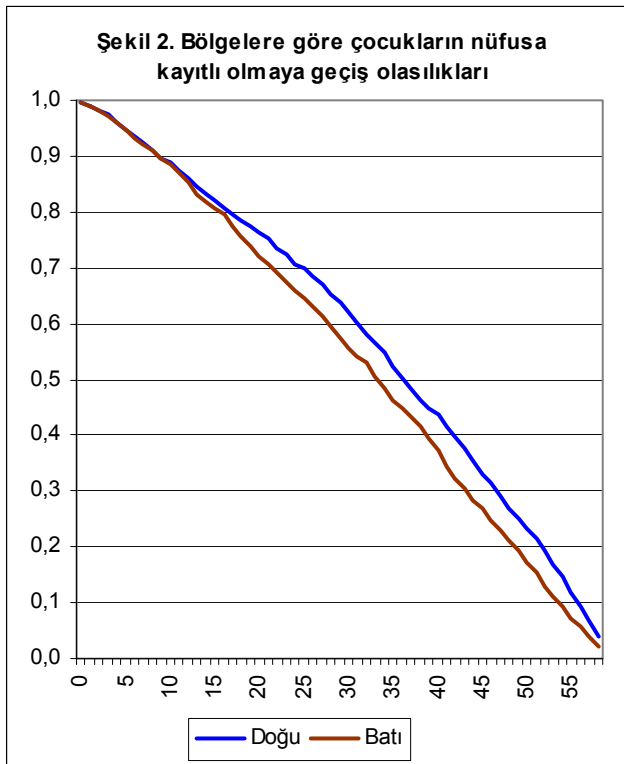
Değişkenler	Yüzde	Sayı
<u>Ebeveynlerin nikah türü</u>		
Resmi ve dini	10.2	3,512
Sadece resmi	15.2	99
Sadece dini	71.8	348
Nikahsız	28.6	14
<u>Başlık parası</u>		
Ödendi	12.1	3,043
Ödenmedi	26.9	837
Berdel	35.5	93
<u>Cocuğun doğum yılı</u>		
1999	7.2	720
2000	11.3	834
2001	11.9	849
2002	15.2	743
2003	29.1	760
2004	63.4	71
Toplam	15.7	3,980

NÜFUSA KAYITLI OLMA DURUMUNA GEÇİŞ

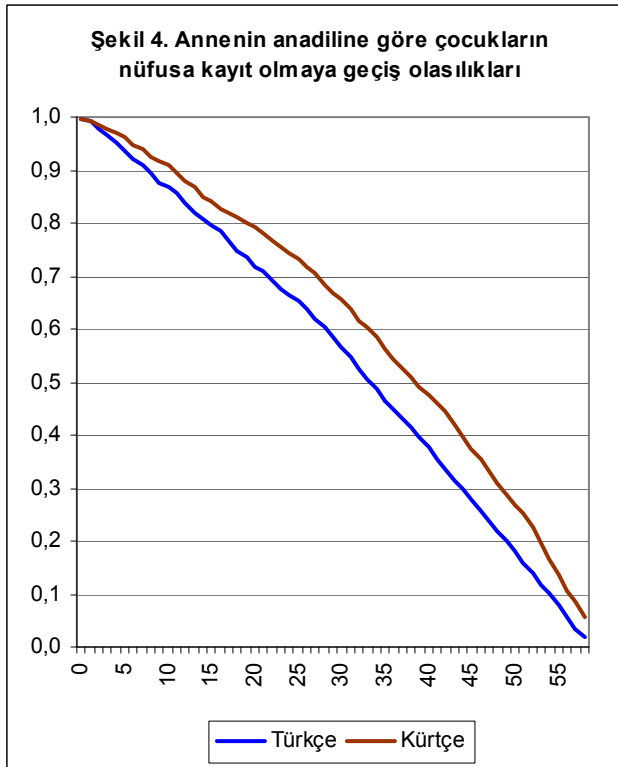
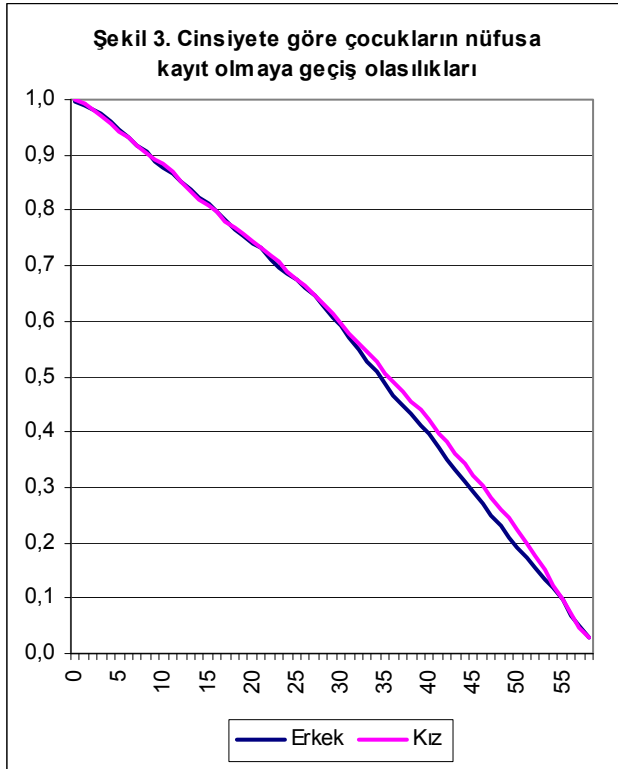
Şekil 1’de son üç demografik araştırma için nüfusa kayıtlı olmayan çocukların ay cinsinden yaşlarına göre nüfusa kayıtlı olmaya geçiş olasılıkları verilmektedir. Sonuçlar, yıllara göre nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesinde gözlenen seviye farklılıkları yanında, nüfusa kayıtlı olmaya geçiş süreçlerinin de farklı olduğunu göstermektedir. TNSA-1993 döneminde nüfusa kayıtlı olmayan çocukların nüfusa kayıtlı olma süresi ortanca olarak 37.3 ay iken, TNSA-1998 döneminde 35.6 aya, TNSA-2003 döneminde ise 34.7 aya düşmüştür. Bu durum, son on yıl içinde nüfusa kayıtlı olmayan çocukların yüzdesindeki azalmaya koşut olarak, nüfusa kayıtlı olmaya geçiş sürecinin de hızlandığını göstermektedir. Son üç demografik araştırmanın sonuçları, beş yaşına kadar çocukların çok önemli bir bölümünün (yüzde 95) nüfusa kayıtlı olmama

durumundan nüfusa kayıtlı olma durumuna geçtiklerini göstermektedir.

TNSA-2003 sonuçlarına bölgesel olarak bakıldığında (Şekil 2), Doğu’da nüfusa kayıtlı olmayan çocukların, Batı’da nüfusa kayıtlı olmayan çocuklara göre daha geç nüfusa kayıt ettirildikleri görülmektedir. Nüfusa kayıtlı olmama durumundan kayıtlı olma durumuna geçiş süresi, ortanca olarak, Doğu’da yaşayan çocuklar arasında 37.2 ay, Batı’da yaşayan çocuklarda ise 34.3 ay olarak bulunmuştur. Nüfusa kayıtlı olmayan çocukların doğumunu izleyen ilk on iki aylık dönemde, Doğu ile Batı arasında nüfusa kayıtlı olma durumuna geçişte önemli bir farklılık görülmezken, 24. aya gelindiğinde Doğu’daki çocukların yüzde 30’unun Batı’daki çocukların ise yaklaşık yüzde 35’inin nüfusa kayıtlı olma durumuna geçtikleri gözlenmektedir.

Nüfusa kayıtlı olmayan çocukların kayıtlı olma durumuna geçişlerine cinsiyete göre bakıldığında (Şekil 3), kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha geç nüfusa kayıt olduğu görülmektedir. Ancak, erkek ve kız çocuklarının nüfusa kayıtlı olmaya geçiş olasılıklarının genel olarak birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Bu bulgunun sonucu olarak, nüfusa kayıtlı olmama durumundan kayıtlı olma durumuna geçiş süresi, ortanca olarak, erkek çocuklar için 35.4 ay, kız çocukları için ise 36.5 ay olarak bulunmuştur.

durumunun, annenin eğitimi ve hanenin refah düzeyi ile negatif ilişki içinde olduğu gözlenmektedir.

Çalışmanın bir başka bulgusu, nüfusa kayıtlı olmamanın durağan bir durum olmaktan çok dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Beş yaşına kadar çocukların önemli bir bölümünün nüfusa kayıtlı olmama durumundan nüfusa kayıtlı olma durumuna geçiş yaptığı görülmektedir.

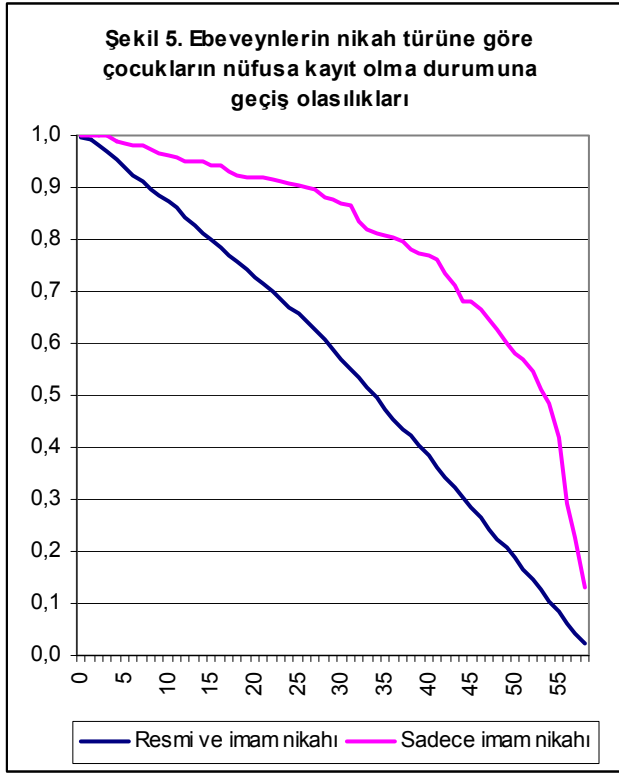
Şekil 4'de anadili Kürtçe olan kadınların çocuklarının nüfusa kayıtlı olmama durumundan nüfusa kayıtlı olma durumuna ortanca olarak 39.5 ayda, anadili Türkçe olan kadınların çocuklarının ise 34.3 ayda geçtikleri görülmektedir. İki yaşına kadar, anadili Türkçe olan kadınların çocuklarının yüzde 34'ü, anadili Kürtçe olan kadınların çocuklarının ise sadece yüzde 26'sı nüfusa kayıt ettirilmiştir.

Nüfusa kayıtlı olmama durumundan nüfusa kayıtlı olma durumuna geçişte en dirençli grubun, anne babası imam nikahı ile evlenmiş olan çocuklar olduğu görülmektedir. İmam nikahı ile evlenen ebeveynlerden olan çocukların iki yaşına geldiklerinde yüzde 9'unun; üç yaşına geldiklerinde yüzde 20'sinin; 4 yaşına geldiklerinde ise ancak yüzde 37'sinin nüfusa kayıtlı olduğu görülmektedir. Bu bulguya karşılık, hem resmi hem de imam nikahı bulunan eşlerden olan çocukların, 4 yaşına geldiklerinde, yaklaşık yüzde 80'inin nüfus cüzdanı sahibi olduğu görülmektedir (Şekil 5).

İmam nikahı ile evlenmiş eşlerin nüfusa kayıt olmayan çocuklarının nüfusa kayıtlı olma durumuna ortanca geçiş süresi (54.4 ay), resmi ve imam nikahı olan anne-babaların çocuklarından (34.8 ay) yaklaşık 20 ay daha uzundur.

SONUÇLAR

UNICEF, çocukların doğumun hemen sonrasında nüfusa kayıt ettirilmesini temel insan haklarından birisi olarak tanımlamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak yaşanan nüfusa kayıtlı olmama sorunu Türkiye'de de yaygındır. Çalışmanın sonuçları, Türkiye'de son on yıl içinde nüfusa kayıtlı olmayan çocukların oranının yüzde 26'dan yüzde 16'ya gerilediğini göstermektedir. Dini nikahlı ailelerin çocukları arasında yüzde 70'ler seviyesinde olan nüfusa kayıtlı olmama

Ancak, dini nikahlı ailelerin ve anadili Kürtçe olan annelerin çocukları arasında nüfusa kayıtlı olma durumuna geçiş sürecinin daha uzun sürdüğü görülmektedir. Türkiye’de nüfusa kayıtlı olmayan çocukların ortanca nüfusa kayıt olma süresi 34.7 ay iken, bu sürenin anadili Kürtçe olan annelerin çocukları arasında 39.5 aya, anne-babası sadece dini nikah ile evlenen çocuklar arasında ise 54.4 aya yükseldiği görülmektedir. Bu sonuçlar, anadili Kürtçe olan annelerin çocuklarının beş yaşına geldiklerinde yüzde 6’sının, imam nikahlı ebeveynlerin çocuklarının ise yüzde 13’ünün halen nüfusa kayıtlı olmadığını göstermektedir. Nüfusa kayıtlı olmaya geçiş sürecinde en dirençli grup olan imam nikahlı ebeveynlerin çocukları, TNSA-2003 sonuçlarına göre son beş yılda doğan çocukların yaklaşık yüzde 9’unu oluşturmaktadır. Türkiye’de sadece imam nikahı ile evlenme yüzdesi de azalma eğilimindedir: TNSA-1993 sonuçlarına göre yaklaşık yüzde 8 olan sadece imam nikahı ile evlenme oranı,

TNSA-2003 sonuçlarına göre yüzde 6’ya düşmüştür. Türkiye’de evliliklerin çok büyük bir çoğunluğu (yüzde 91) resmi ve dini nikahın birlikte yapılmış olduğu evliliklerdir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu’nun temel bir insan hakkı olarak gördüğü çocuğun nüfusa kayıtlı olma durumunu, “devletin idari işlemi ile doğumun resmi kayıtlara kalıcı olarak işlenmesi olarak” tanımlamaktadır (UNICEF, 2005). Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne taraf olan ülkelerden birisi olarak Türkiye’nin yasal düzenlemelere uygun olarak doğumu izleyen bir ay içinde anne-babanın bildirimde bulunmasını sağlayacak mekanizmaları devreye sokması kaçınılmaz görülmektedir. Doğumların bir ay içinde bildirim için gerekli olan yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi yanında, ebeveynlerin doğumların kaydedilmesinin önemi konusunda bilinçlendirilmesi de gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Macro International Inc. (1994) **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1993**, HÜNEE, Ankara.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Macro International Inc., (1999) **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1998**, HÜNEE, Ankara.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2004) **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003**, HÜNEE, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği, Ankara.
- Hancıoğlu, A, Koç, İ. ve Dayıoğlu, M. (2000) **Türkiye’de Çocukların ve Kadınların Durumu: ÇHS ve CEDAW Bağlamında Perspektifler**, UNICEF, Ankara.
- Koç, İ. (2004) **Demografik Araştırmalardan Elde Edilen Doğurganlık Verilerinin Mernis Sistemi Doğurganlık Verileri İle Karşılaştırılması**, Yayınlanmamış Çalışma, Ankara.
- Norusis, M.J., (2000) **SPSS/PC+ Advanced Statistics, Version 11.0**, SPSS Inc., Chicago.
- UNICEF ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (1999) **Convention on Rights of Children**, UNICEF, Ankara.
- UNICEF (2005) **Child Protection: Birth Registration**,
http://www.unicef.org/protection/index_birthregistration.html,
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (1997) **Türkiye’de Doğum ve Ölüm Kayıtları ile İlgili Çalışma Grubu Raporu**, Yayın No: 1999, Ankara.

SUMMARY

THE VARIABLES IMPACT ON UNREGISTERED BIRTH IN TURKEY, AND TRANSITION PROCESS TO REGISTERED BIRTH

The main objectives of the study are to determine the size of unregistered birth, the variables impact on birth registration, and the median duration and transition probabilities from unregistered birth to registered birth. Data comes from the 1993, 1998 and 2003 Demographic and Health Surveys. The findings indicate that percentage of unregistered children decreases from 26 percent to 16 percent during the last ten years. The percentage increases to 70 percent among children to parents in religious (imam) marriage. There appears a positive relationships between the educational level of mothers and welfare of the household and the percentage of registered birth. Another finding of the study shows that transition from unregistered to registered is a dynamic process rather than a static state. Most of the unregistered children, except for children born to some of the resistant groups such as children born to women whose mother tongue is Kurdish, and children born to parents whose marriage type is religious, experienced the transition from unregistered state to registered state up to age 5.